

Biblioteca de psihanaliză

Colecție coordonată de  
Vasile Dem. Zamfirescu



C.G. Jung

**OPERE COMPLETE**  
**18/1**

**VIAȚA SIMBOLICĂ**  
**DIVERSE SCRIERI**

Traducere din germană de  
Adela Motoc



EDITORI  
Silviu Dragomir  
Vasile Dem. Zamfirescu  
DIRECTOR EDITORIAL  
Magdalena Mărculescu  
REDACTOR  
Daniela Ștefănescu  
MACHETAREA ȘI COPERTA SERIEI  
Faber Studio  
DIRECTOR PRODUCȚIE  
Cristian Claudiu Coban  
DTP  
Ofelia Coșman  
CORECTORI  
Rodica Petcu, Elena Bițu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JUNG, CARL GUSTAV

**Opere complete.** - București: Editura Trei, 2014 -  
vol. ISBN 973-8291-61-5

**Vol. 18. Partea 1: Viața simbolică / trad.: Adela Motoc.** - 2014. -  
ISBN 978-973-707-820-9

I. Motoc, Adela (trad.)

159.964.2(081)

159.9(081)

Titlul original: Das Symbolische Leben Gesammelte Werke vol. 18/1

Autor: Carl Gustav Jung

Copyright © Stiftung der Werke von C.G. Jung, Zürich

© Editura Trei, 2014  
pentru prezenta ediție

O.P. 16, ghișeul 1, C.P. 490, București  
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0732 25 20 20  
e-mail: comenzi@edituratrei.ro  
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-820-9

## CUPRINS

Prefața editorilor .....	9
--------------------------	---

### I

#### Despre bazele psihologiei analitice (1935)

Observații preliminare la ediția originală.....	15
Din prefața lui E.A. Bennet.....	17
Prima prelegere .....	21
<i>Discuții</i> .....	42
A doua prelegere .....	55
<i>Discuții</i> .....	76
A treia prelegere .....	93
<i>Discuții</i> .....	119
A patra prelegere.....	128
<i>Discuții</i> .....	150
A cincea prelegere.....	163
<i>Discuții</i> .....	197

### II

#### Simboluri și interpretarea viselor (1961)

1. Semnificația viselor.....	217
2. Funcțiile inconștientului.....	230
3. Limbajul viselor.....	239
4. Problema tipurilor în interpretarea viselor.....	254

5. Arhetipul în simbolistica viselor.....	267
6. Funcția simbolurilor religioase.....	286
7. Vindecarea scindării.....	296

### III

#### Viața simbolică (1939)

Viața simbolică.....	311
<i>Discuții</i> .....	327

### IV

#### Despre ocultism

Despre fenomenele de spiritism (1905).....	343
Cuvânt înainte la cartea lui Jung <i>Phénomènes occultes</i> (1938).....	362
Psihologie și spiritism (1948).....	365
Cuvânt înainte și contribuție la cartea lui Moser Spuk: <i>Irrglaube oder Wahrglaube?</i> (1950).....	371
Prefață la Jaffé, <i>Apariții de spirite și semne prevestitoare. O interpretare psihologică</i> (1957).....	384

### V

#### Psihogeneza bolilor spiritului

Stadiul actual al psihologiei aplicate, în diferitele țări civilizate (1908).....	391
Despre Dementia praecox (1908).....	393
Comentariu asupra lucrării lui Sadger Konrad <i>Ferdinand Meyer. Eine pathographisch-psychologische Studie</i> (1909).....	394
Comentariu asupra lucrării lui Waldstein <i>Das unbewußte Ich und sein Verhältnis zur Gesundheit und Erziehung</i> (1909).....	397
Privire în sufletul delincventului (1932).....	401
Cu privire la problema intervenției medicale (1950).....	405
Cuvânt înainte la lucrarea lui Custance <i>Wisdom, Madness and Folly</i> (1951).....	408
Prefață la lucrarea lui Perry <i>The Self in Psychotic Process</i> (1953).....	412

\* [Conținutul capitolelor se referă la volumele menționate din *Gesammelte Werke* (GW). Datele indică anul publicării sau, dacă se cunoaște, anul când au fost scrise.]

Cuvânt introductiv la lucrarea lui Schmalz <i>Komplexe Psychologie und körperliches Symptom</i> (1955) .....	417
--	-----

## VI

### Freud și psihanaliza

Sigmund Freud, <i>Despre vis</i> , 25 ianuarie 1901 .....	421
Comentariu asupra lucrării lui Willy Hellpach <i>Grundlinien einer Psychologie der Hysterie</i> (1905) .....	431
Comentarii asupra literaturii psihiatrice (1906–1910) .....	437
Despre importanța teoriei lui Freud pentru neurologie și psihiatrie (1907) .....	455
Wilhelm Stekel <i>Nervöse Angstzustände und ihre Behandlung</i> (1908) .....	457
Observație preliminară din partea redacției (1909) .....	459
Observații marginale la lucrarea lui Wittels <i>Sexuelle Not</i> (1910) .....	460
Discutarea lucrării lui Erich Wulffen <i>Der Sexualverbrecher</i> (1910) .....	465
Referate despre lucrări psihologice ale unor autori elvețieni (până la sfârșitul anului 1909) (1910) .....	466
Discutarea lucrării lui Eduard Hitschmann <i>Freuds Neurosenlehre</i> (1911) .....	494
Raportul anual al președintelui Asociației internaționale de psihanaliză cu privire la anul 1910//11 al Uniunii (1911) .....	496
Două scrisori despre psihanaliză .....	500
Despre tratamentul psihanalitic al suferințelor nevrotice (1912) .....	504
O observație făcută criticii lui Tausk la lucrarea lui Nelken (1913) .....	508
Răspunsuri la întrebări despre Freud (1953) .....	514





## PREFAȚA EDITORILOR

Atunci când au fost plănuite aceste *Gesammelte Werke* [*Opere complete*] — la sfârșitul anilor '40 — editorii au prevăzut, de comun acord cu profesorul JUNG, un ultim volum cu „comentarii asupra unor cărți, scurte articole etc. din perioada psihanalitică, prefețe mai târzii etc., Bibliografia scrierilor lui JUNG și un Registru general al *Operele complete*“. Această colecție de miscellanea a devenit cel mai voluminos volum de texte al acestei ediții; Bibliografia și Registrul general constituie volumele XIX și XX.

Volumul XVIII cuprinde mai bine de o sută treizeci de texte, care se repartizează pe perioada care începe în 1901 — când JUNG, un tânăr de douăzeci și șase de ani, tocmai fusese angajat pentru prima dată în profesia lui, ca medic secundar la Burghölzli — și ajunge până în 1961, cu puțin înainte de moartea sa. Această culegere, care atinge practic fiecare aspect al intereselor profesionale și intelectuale ale lui JUNG de-a lungul unei vieți dedicate interpretării simbolului, justifică titlul preluat dintr-o lucrare caracteristică a lui JUNG din perioada de mijloc: prelegerea ținută la seminarul de la Guild of Pastoral Psychology, Londra, 1939.

Această bogăție de material este urmarea a trei factori. După ce, la începutul anilor '50, JUNG s-a retras din practica medicală activă și, până la moartea sa în 1961, și-a dedicat timpul mai ales scrierii: nu numai a lucrărilor sale mai ample, care au fost preluate potrivit planului inițial al acestei ediții, ci și a unui număr neașteptat de mare de introduceri la cărți ale discipolilor și colegilor săi, a unor

răspunsuri la anchete jurnalistice, a unor articole pentru enciclopedii, a unor cuvântări ocazionale, ca și a unor scrisori (dintre care unele au intrat în volumul XVIII, în loc de volumele de corespondență, datorită caracterului lor de profil sau pentru că fuseseră publicate în alte locuri). După 1950, JUNG a scris circa cincizeci de lucrări de acest fel.

Pregătirea volumelor ulterioare din *Gesammelte Werke*, a ediției de corespondență (inclusiv *Briefwechsel FREUD/JUNG*) și a Bibliografiei generale a scos la lumină multe comentarii, scurte articole, rapoarte etc. din primii ani ai carierei sale. Câteva studii din reviste (1906–1910) au fost depistate de profesorul Henri F. Ellenberger, editorii fiindu-i recunoscători pentru aceasta.

În sfârșit, în operele postume ale lui JUNG de la Küsnacht — astăzi în custodia ETHZ, a Școlii Tehnice Superioare Federale din Zürich — au fost găsite diferite manuscrise sau dactilograme, cea mai veche fiind prelegerea „Sigmund Freud: Über den Traum“ (Burghölzli, 1901). O categorie de materiale de același tip cuprinde fragmente tipărite din prelegeri al căror manuscris nu s-a păstrat, dar care, din punctul de vedere al conținutului, sunt suficient de interesante, pentru a fi, de asemenea, preluate.

La Tavistock Lectures — *Despre bazele psihologiei analitice* — și seminarul de la Guild of Pastoral Psychology — *Viața simbolică* — este vorba despre transcrierea stenogramelor participanților, avizate personal de JUNG. Studiul său despre *Man and His Symbols*, conceput în engleză, dar care nu a fost adus la forma definitivă, a fost de mai multe ori prelucrat ca stil și construcție. Varianta de față corespunde cel mai mult celei din *Collected Works*.

Din motive tehnice, conținutul — apărut într-un singur volum în ediția anglo-americană — a fost împărțit în două volume aproximativ egale ca mărime: primul cuprinde capitolele I–VI, cel de-al doilea restul.

Diferitele contribuții în continuarea capitolelor mai lungi și generale I, II și III au fost preluate ca partea a IV-a până la a XVI-a în succesiunea volumelor din *Gesammelte Werke*, de care, după conținut, țin; în interiorul fiecărei părți textele sunt ordonate

cronologic. Rezultatul poate părea deseori arbitrar, întrucât unele lucrări ar fi putut fi atribuite mai mult decât unui volum. Diferite miscellanea au fost deja incluse în edițiile ulterioare ale respectivelor volume din *Collected Works* (ceea ce, la momentul respectiv, este prevăzut și pentru *Gesammelte Werke*): „Die Wirklichkeit der psychotherapeutischen Praxis“ în Anexa ediției a doua a ediției anglo-americane a CW XVI, 1966; prefața la ediția englezească a *Psychologie und Alchemie*, ediția a doua din CW XII, 1968/1970; observațiile preliminare ale autorului la prima ediție anglo-americană a *Über die Psychologie des Unbewußten* (1916), acum în CW V, ediția a doua, reeditare 1974.

Vrem să profităm de prilejul editării acestui volum final de texte din *Gesammelte Werke*, pentru a-i aduce multe mulțumiri traducătorului în engleză, R.F.C. Hull (m. 1974), și echipei de editori anglo-americani pentru remarcabila lor muncă, bine gândită și îngrijită, indispensabilă pentru noi. Îi adresăm deosebitele noastre mulțumiri și lui William McGuire — Bollingen Foundation și Princeton University Press —, actualmente, fără îndoială, cel mai bun cunoscător al materialului, pentru cercetările sale temeinice și pentru colaborarea extrem de agreabilă în orice moment.

Dr. Sabine Lucas s-a preocupat de traducerile necesare din engleză — deosebit de ample și numeroase în acest volum. Doamna Magda Kerényi a furnizat cu obișnuita ei independență, temeinicie și promptitudine Indicele de persoane și cel de materii. Ambelor experimentate colaboratoare le mulțumim din inimă.

Küsnacht, primăvara lui 1980

Editorii



I  
DESPRE BAZELE PSIHOLOGIEI  
ANALITICE (1935)



## OBSERVAȚII PRELIMINARE LA EDIȚIA ORIGINALĂ\*

Această redare a prelegerilor profesorului JUNG la Institute of Medical Psychology este realizată sub patronatul Analytical Psychology Club, Londra.

Expunerile lui JUNG sunt redade, în principiu, textual. Pentru a exclude posibile înțelegeri greșite, ni s-a părut totuși a fi util să modificăm întru câtva construcția unor fraze. Sperăm ca prin aceste modificări minore să nu fi prejudiciat atractivitatea cu totul personală a prelegerilor.

În unele cazuri, numele participanților la discuții n-au mai putut fi identificate, după cum nici celor al căror nume îl cunoșteam nu le-am mai putut atașa formularea întrebărilor. Ne cerem scuze pentru aceasta, ca și pentru eventualele erori la redarea întrebărilor.

Mulțumim Institute of Medical Psychology nu numai pentru permisiunea de a publica aceste prelegeri, ci și pentru că a sprijinit în toate privințele munca noastră. Aducem mulțumiri speciale domnișoarei Toni Wolff pentru ajutorul acordat. Mai ales, am dori să-i mulțumim călduros domnului profesor JUNG, întrucât ne-a stat

\* Pentru această ediție, imaginile și diagramele au fost realizate din nou, iar dr. Bennet ne-a pus la dispoziție fotografiile desenelor pacientului său (originalele în acuarele).

Viața simbolică

la dispoziție cu răspunsuri la unele întrebări mai dificile și pentru revizia consemnărilor în forma lor definitivă.

Londra, octombrie 1935

Mary Barker  
Margaret Game



DIN PREFAȚA  
LUI E.A. BENNET

În anul 1935, profesorul C.G. JUNG, atunci în vârstă de 60 de ani, a ținut în clinica Tavistock<sup>1</sup> din Londra în fața a aproximativ două sute de medici cinci prelegeri. Prelegerile și discuțiile care le-au urmat au fost publicate ca scrieri dactilografiate, multiplicat de către Mary Baker și Margaret Game. Acest raport apare acum sub formă de carte.

Lucrările lui JUNG erau cunoscute publicului, dar până atunci puțini îl auziseră vorbind. Prelegerile lui au atras un grup reprezentativ de psihiatri și psihoterapeuți din toate școlile, apoi mulți medici din clinici de neurologie și, de asemenea, câțiva practicieni generaliști. JUNG citea în general timp de o oră și apoi lăsa o altă oră pentru discuții. De la bun început, neobișnuitul său material, felul său nonconformist și surprinzătoarea stăpânire a limbii engleze colocviale au creat o atmosferă degajată și stimulatorie, iar discuțiile s-au extins mult dincolo de timpul prevăzut. JUNG nu era doar un vorbitor fascinant, ci el își alegea cuvintele cu cea mai mare grijă și reușea într-un mod excelent să exprime inteligibil și fără a folosi un jargon doctrinar exact ceea ce avea în minte.

1 Înființată în anul 1920 ca The Tavistock Square Clinic, și-a schimbat numele în 1931 în The Institute of Medical Psychology și câțiva ani mai târziu în The Tavistock Clinic.

JUNG s-a limitat la principiile care stăteau la baza propriilor sale concepții și le-a prezentat sub două titluri principale: structura și conținuturile psihicului și metodele aplicate pentru cercetarea lui.

El a definit conștiința drept relația faptelor psihice cu „un fapt numit Eu“, al cărui caracter depinde de tipul atitudinal general — extravertit sau introvertit — al individului. Eul se raportează la lumea exterioară prin cele patru funcții: gândirea, simțirea, senzația și intuiția. Întrucât Eul, centrul conștiinței, apare din inconștient, conștiința cu funcțiile ei poate fi înțeleasă numai pe fundalul ipotezei privitoare la inconștientul personal și cel colectiv. Aceste conexiuni, ca și esența funcțiilor, au dus la tot felul de întrebări, iar JUNG a explicat foarte clar ce a înțeles prin aceste concepte, multe dintre ele incluzându-le el însuși în psihologia analitică.

În explicarea metodelor pe care le-a aplicat în cercetarea activității sufletești inconștiente, JUNG a vorbit despre experimentul asocierii, despre analiza viselor și despre imaginația activă. Pe unii ascultători, însemnătatea acordată de el experimentului asocierii i-a surprins, întrucât acesta nu mai fusese de multă vreme folosit. Dar JUNG a vorbit despre acesta mai ales pentru că el a ocupat o poziție-cheie în cercetările sale inițiale. Când a pornit ca tânăr medic secundar la Clinica Burghölzli din Zürich să cerceteze secretele bolilor spiritului, încă nu exista o știință psihologică instituită. Experiențele sale cu asocierile de cuvinte au dus la rezultate neașteptate și extrem de importante. Printre cele mai însemnate se numără descoperirea naturii autonome a inconștientului. Presupunerea existenței unei activități sufletești în afara conștiinței data cu mult dinainte ca FREUD sau JUNG să constate utilitatea ei clinică. JUNG a confirmat această ipoteză prin prelucrarea rafinată a experimentului asocierii și, prin argumentarea complexelor accentuate afectiv, a demonstrat teoria freudiană a refulării. Inițial, răspunsul la cuvântul-stimul s-a limitat la un singur cuvânt; dar JUNG a găsit că aceasta limita valoarea testului și a introdus anumite modificări tehnice. În timp ce testul, în vechea sa formă de măsurare a timpului de reacție, continua să se desfășoare, se făceau simultan și însemnări mecanice, care redau grafic efectul emoțiilor asupra

pulsului, respirației și modificărilor cantitative ale rezistenței electrice a pielii. Constatarea lui, potrivit căreia corpul și sufletul reacționează ca o unitate, a făcut din JUNG primul clinician care a recunoscut importanța fenomenelor fiziologice însoțitoare ale emoțiilor, astăzi familiare tuturor ca fenomene psihosomatice.

Trecând granița spre țara viselor, cum se exprima JUNG, el a vorbit despre elementele personale și colective din vis și în special despre analiza visului, cel mai important mijloc terapeutic ajutător în munca sa — „visul scoate la iveală tot ce este necesar“. Odată JUNG a răspuns în germană la o întrebare cam încâlcită — spre disperarea celui care pusese întrebarea! Când i s-a atras atenția de către președinte, el a observat zâmbind: „Vedeți, inconștientul lucrează realmente autonom!“.

În cea de-a patra prelegere, JUNG a prezentat interpretarea unui vis cu motive arhetipice, explicând metoda amplificatoare folosită. A arătat că amplificarea prin fenomene paralele în interpretarea visului corespunde metodei comparative în filologie. A descris sufletul pe baza relației compensatoare dintre conștiință și inconștient ca un sistem autoreglant, care poate fi comparat cu mecanismele homeostatice ale corpului.

Din păcate, timpul nu a ajuns pentru a finaliza analiza visului neobișnuit de interesant, iar JUNG intenționa să recupereze aceasta în ultima sa prelegere. Dar dr. Hugh Crichton-Miller a sugerat ca alternativă ca JUNG să vorbească despre dificila problemă a transferului, ceea ce au susținut și participanții. JUNG a explicat transferul ca un caz special al procesului mai general al proiecției și a atras atenția asupra faptului că, în anumite condiții, acesta devine problema principală a analizei. El a acordat o importanță deosebită experienței și abilității analistului în abordarea contratransferului. Originea transferului și apariția lui absolut spontană și neprovocată au dus la ceea ce JUNG a numit dificila și complicata terapie a transferului.

Oricât de succintă, privirea de ansamblu a lui JUNG asupra problemei transferului a fost totuși un preludiv demn de admirație al lucrului său ulterior, mult mai explicit, asupra acestei teme. În

anul 1946 a apărut *Die Psychologie der Übertragung* [*Psihologia transferului*]. JUNG nu și-a modificat conceptul transferului, dar înțelegerea lui s-a adâncit. El a scris despre structura Sinelui și a Eului, natura transferului și contratransferului și procesul individualității într-o apariție ulterioară, *Mysterium Coniunctionis*.

La finalul discuțiilor, JUNG a fost întrebat despre folosirea expresiei „imaginație activă“ și s-a lansat într-o explicație foarte detaliată. A descris caracterul ținut și creator al imaginației active în analiză și a arătat cum poate fi folosită terapeutic în combinație cu pictatul și desenatul spontan. Unii participanți au fost surprinși să audă că el le recomanda frecvent pacienților lui să se exprime cu creionul sau pensula. Acest procedeu se dovedise ca extrem de valoros în special la oamenii care nu-și puteau exprima fantasmalele în cuvinte; în plus, pacienții erau puși astfel în situația ca, în timpul lor liber, să conlucreze activ la tratament.

JUNG a murit în anul 1961 la vârsta de optzeci și șase de ani, adică la douăzeci și șase de ani de la momentul ținării acestor prelegeri. Între timp el a publicat numeroase lucrări în care se pot observa o dezvoltare și o aprofundare crescândă, în special în studiile sale despre inconștient și importanța sa pentru înțelegerea sănătății și bolii sufletului. Următoarele prelegeri sunt o excelentă introducere în bazele pe care și-a construit JUNG opera. Acestea sunt sistematice și totuși neformale, iar consemnarea cuvintelor rostite de el ne transmite impresia stăruitoare a personalității sale.\*

\* Întrucât ediția germană apare abia după moartea lui C.G. JUNG (1961), conceptele formulate de el, pe care în anii următori le-a modificat parțial, au fost lăsate așa cum le-a folosit atunci. [La baza versiunii folosite pentru acest volum stă traducerea făcută de dr. Hildegard Binswanger.] Editura [Rascher, Zürich]

## PRIMA PRELEGERE

Președintele, dr. H. Crichton-Miller:

1 Doamnelor și domnilor,

Îi urez în numele tuturor bun-venit în mijlocul nostru domnului profesor JUNG și sunt fericit să pot face acest lucru. Domnule profesor JUNG, așteptam cu bucurie de luni de zile iminenta dumneavoastră vizită. Cu siguranță, mulți dintre noi speră să afle din aceste seminarii noi cunoștințe. Cred că cei mai mulți sperăm să aflăm noi cunoștințe despre noi înșine. Pentru mulți dintre participanți, dumneavoastră sunteți omul care a ferit psihologia modernă de a se separa în mod periculos de celelalte științe ale spiritului. Admirăm amploarea și cutezanța spiritului dumneavoastră, care v-au permis să uniți psihologia și filosofia, ceea ce era atât de dezavuat de către cealaltă parte. Ne-ați redat sensul valorilor, reprezentarea libertății umane în gândirea psihologică; ne-ați transmis noi judecăți, care, pentru mulți dintre noi, sunt de o inestimabilă valoare și, înainte de toate, pentru dumneavoastră cercetarea sufletului omenesc nu încetează acolo unde științele naturii au ajuns la capăt. Din aceste motive și din multe altele, care pentru fiecare din noi sunt de un tip pur personal, vă mulțumim și așteptăm cu mare emoție aceste întruniri.